

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد: مهنزاسادات حسینی نژاد، ۱۳۹۵

شخصیت پردازی و شیوه‌های آن در بخش پهلوانی شاهنامه

چکیده

نگریستن به آثار ادبی گذشته از زاویه‌ی موضوعات، نظریه‌ها و نقد ادبی معاصر، راهی است برای کم کردن فاصله با چنین آثار تا ارزش و راز ماندگاری آن‌ها بیش از پیش آشکار گردد و گامی برای برقراری پیوند ادبیات معاصر و سنتی برداشته شود. فردوسی بزرگ‌ترین حماسه‌سرای ایران و شاهنامه به عنوان ارزشمندترین اثر حماسی در ادب فارسی است که می‌توان آن را از دیدگاه‌های گوناگون بررسی و تحلیل نمود. یکی از این زاویه‌ها، نگرستن به شخصیت‌های داستان است؛ زیرا شخصیت پردازی از مهم‌ترین عناصر داستانی به شمار می‌رود؛ به‌طوری‌که اگر در داستان شخصیت نباشد، ماجرای اتفاق نخواهد افتاد. شخصیت‌ها در شاهنامه به دو روش مستقیم و غیر مستقیم پردازش شده‌اند و فردوسی نسبت به عنصر شخصیت ژرف‌نگری و دقت بسیاری داشته است. این پژوهش با هدف آشنایی خواننده باشیوه‌های شخصیت پردازی در شاهنامه تدوین گردیده و سعی شده است تا توانایی حکیم فردوسی در پرداختن شخصیت‌های داستان‌ها به نمایش گذاشته شود. پژوهش حاضر دارای سه بخش کلی است که در بخش نخست، به کلیات و مبانی نظری تحقیق پرداخته شده و شامل سه فصل با نام‌های، نگاهی به داستان و شخصیت‌پردازی، مقایسه‌ی عنصر شخصیت در داستان سنتی و مدرن و آشنایی با داستان پردازی در اسطوره و حماسه است. بخش دوم به زندگی حکیم فردوسی و شاهنامه می‌پردازد و در بخش سوم، بخش پهلوانی شاهنامه به هفده داستان بزرگ تقسیم شده و در هر داستان شخصیت‌ها به ترتیب نقش آن‌ها در داستان بررسی شده‌اند.

کلیدواژه‌ها: شاهنامه، شخصیت، داستان، فردوسی، مستقیم، غیر مستقیم، جنگ.

چکیده

نگریستن به آثار ادبی گذشته از زاویه‌ی موضوعات، نظریه‌ها و نقد ادبی معاصر، راهی است برای کم کردن فاصله با چنین آثار تا ارزش و راز ماندگاری آن‌ها بیش از پیش آشکار گردد و گامی برای برقراری پیوند ادبیات معاصر و سنتی برداشته شود. فردوسی بزرگ‌ترین حماسه‌سرای ایران و شاهنامه به عنوان ارزشمندترین اثر حماسی در ادب فارسی است که می‌توان آن را از دیدگاه‌های گوناگون بررسی و تحلیل نمود. یکی از این زاویه‌ها، نگرستن به شخصیت‌های داستان است؛ زیرا شخصیت پردازی از مهم‌ترین عناصر داستانی به شمار می‌رود؛ به‌طوری‌که اگر در داستان شخصیت نباشد، ماجرای اتفاق نخواهد افتاد. شخصیت‌ها در شاهنامه به دو روش مستقیم و غیر مستقیم پردازش شده‌اند و فردوسی نسبت به عنصر شخصیت ژرف‌نگری و دقت بسیاری داشته است. این پژوهش با هدف آشنایی خواننده باشیوه‌های شخصیت پردازی در شاهنامه تدوین گردیده و سعی شده است تا توانایی حکیم فردوسی در پرداختن شخصیت‌های داستان‌ها به نمایش گذاشته شود. پژوهش حاضر دارای سه بخش کلی است که در بخش نخست، به کلیات و مبانی نظری تحقیق پرداخته شده و شامل سه فصل با نام‌های، نگاهی به داستان و

شخصیت-پردازی، مقایسه‌ی عنصر شخصیت در داستان سنتی و مدرن و آشنایی با داستان پردازی در اسطوره و حماسه است. بخش دوم به زندگی حکیم فردوسی و شاهنامه می-پردازد و در بخش سوم، بخش پهلوانی شاهنامه به هفده داستان بزرگ تقسیم شده و در هر داستان شخصیت-ها به ترتیب نقش آن-ها در داستان بررسی شده-اند.

کلید-واژه-ها: شاهنامه، شخصیت، داستان، فردوسی، مستقیم، غیر مستقیم، جنگ.

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۳۰۱۹۴۲۰۱۰۱۲۷۲

تاریخ دفاع: ۱۳۹۵/۰۶/۲۴

رشته‌ی تحصیلی: زبان و ادبیات فارسی

دانشکده: علوم انسانی

استاد راهنما: سید علی اکبر شریعتی فر

M.A. Thesis:

character and characterization in heroic part of shahnameh

Abstract

Looking at past literary works from the angle of topics, theories and Contemporary literary criticism is a way of closing the gap with the value of such work and the secret to their longevity is more and more evident and steps to be taken to link traditional and contemporary literature. Ferdowsi is Iran's greatest epic poem and Shahnameh in Persian literature is as valuable epic that it can be analyzed from different perspectives. One of these angles is looking at the character of the story; Because character is the most important story elements; So that if there is no character in the story, the story will not happen. Characters in Shahnameh have been processed direct and indirect methods and Ferdowsi toward element of character had deliberation, and precision. This research has been developed aims to familiarize the reader with the methods of Characterizations in Shahnameh and And tried to displayed Hakim Ferdowsi's ability to deal with characters stories. This study has three general parts, at first, studied to generalities and theoretical foundations and contains three chapters with names, look to story and characterization, comparing traditional and modern elements in the story and familiar with storytelling in myth and epic. The second part focuses the life of Hakim Ferdowsi and Shahnameh and in the third part, athletics section of Shahnameh is divided into seventeen great story. In each story the characters have been investigated as their role in the story.

Keywords: Shahnameh, character, story, Ferdowsi, direct, indirect, war.